

edine, še neobjavljene rokopise, in nemalokrat se je zgodilo, tako so mi pripovedovali, da se je njihovo avtorsko delo v strokovnih publikacijah pri nas pojavljalo z drugimi podpisniki.

Zato apeliram na osebno poštenost in moralno vseh, ki raziskujemo slovensko izseljenstvo. Del našega naroda, ki živi zunaj meja naše ožje domovine, ne glede na vzrok njihove take odločitve, je *subjekt* in *ne objekt* raziskav! Originalno arhivsko gradivo, ki se ob njihovi raznovrstni aktivnosti ustvarja, je last držav, v katerih to gradivo nastaja. Društva slovenskih izseljencev, individualni ustvarjalci in druge inštitucije izseljencev slovenskega porekla nam bodo radi dali v uporabo vse, kar bomo želeli in potrebovali, le vrniti jim je potrebno *celoto*. Če tega ne storimo, zavestno siromašimo kulturno dediščino vsega naroda. Za naše vodenje zadostuje reproducirano arhivsko gradivo, ki nam ga bodo sami z veseljem in s ponosom radi odstopili. Naša naloga je, da tako zbrano gradivo po obdelavi deponirajo v Arhiv republike Slovenije in omogočimo dostop do informacij raziskovalcem raznih znanstvenih disciplin. Arhiv republike Slovenije je republiška upravna organizacija, ki je po 99. členu Zakona o naravni in kulturni dediščini pooblaščen za vodenje evidence o gradivu, pomembnem za zgodovino Slovencev zunaj meja naše ožje domovine. Sem jo uvršča tudi 34. člen Zakona o organizaciji in delovnem področju republiških upravnih organov in republiških organizacij ter samostojnih strokovnih služb IS SRS še iz leta 1980 (Uradni list SRS št. 5/1980).

Arhivsko gradivo društev slovenskih izseljencev je bilo v preteklosti premalo obravnavano kot sestavni del naše kulturne dediščine, zato sta čas in pomanjkanje stikov s strokovnjaki doma uničil že marsikateri dokument o življenju in dejavnosti ljudi, ki so svojo kulturo v težkih pogojih negovali daleč od doma in s tem soustvarjali tako našo kulturno zgodovino kot kulturno zgodovino dežele, ki so si jo izbrali za svojo novo domovino.

#### BREDA ČEBULJ-SAJKO:

Ko govorimo o ohranjanju dokumentacije med slovenskimi izseljenci, ki je za raziskovanje slovenskega izseljenstva neprecenljive vrednosti, morda ne bi bilo odveč poudariti dejstvo, da se v večini primerov arhivsko gradivo slovenskih društev in organizacij, pa tudi posameznikov, nepravilno shranjuje ali pa se celo načrtno uničuje.

Vsi tisti, ki so sami delali med izseljenci, bodo tej, sicer že stari ugotovitvi, gotovo pritrdili. Zato je skrajni čas, da bi začeli razmišljati o organiziranem delovanju slovenskih strokovnjakov s tega področja med rojaki v tujini. Tu naj ne bi šlo zgolj za naključne obiske dokumentalistov, arhivarjev iz domovine, ki bi v svojem kratkem času bivanja med izseljenci uredili še njihove zasebne, društvene... arhive (kolikor je to zaradi omejenega časa sploh mogoče). Potrebno bi bilo kontinuirano večletno delo med slovenskimi izseljenci, ki bi bilo financirano s strani slovenske države. Pomen njihovega dela je namreč popolnoma enakovreden poučevanju slovenskega jezika med izseljenci, s čemer se ponekod ukvarjajo učitelji iz domovine. Ne samo jezik, tudi ohranjeno arhivsko gradivo je nenazadnje prav tako izraz identitete nekega naroda.

#### JANJA ŽITNIK:

V tem kratkem razmišljanju želim predstaviti svoj pogled na prihodnje usmeritve našega raziskovalnega dela in v zvezi s tem predlagati nekaj osnovnih izhodišč pri načrtovanju literarnozgodovinskih raziskav slovenske izseljenske književnosti v naslednjem obdobju.

Mednarodne znanstvene ustanove na področju humanistike dajejo v zadnjih letih vse večji poudarek interdisciplinarnemu in primerjalnemu vidiku pri svojih raziskovalnih programih. Očitno je, da tudi slovenske izseljenske književnosti ni mogoče celovito obravnavati brez upoštevanja teh dveh vidikov. Vendar je treba najprej opraviti nekatere osnovne raziskave, ki nam bodo omogočile naslednje korake v tej smeri. V zvezi z vprašanjem, katere problemske sklope v okviru slovenske izseljenske književnosti je mogoče ali bi bilo mogoče v prihodnje celoviteje preučiti, se mi kažejo naslednje faze raziskovalnega dela:

1. preučevanje literarnih del in zbiranje podatkov o njihovih avtorjih;
2. preučevanje literarnih procesov pri slovenskih izseljenskih avtorjih;
3. ugotavljanje povezav med literarnimi procesi in širšim kulturnim, političnim in socialnim ozadjem;
4. medsebojna primerjava med slovenskimi izseljenskimi književnostmi v posameznih deželah;